

Pokyn D - 195 **o uplatňování DPH v pojišťovnictví**

Zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, v § 29 osvobozuje od daně následující pojišťovací činnosti:

a) činnost pojišťoven při

1. pojištění včetně jeho sjednávání:

Pojištěním je závazkový právní vztah, kdy se pojistitel (pojišťovna) zavazuje poskytnout za úplatu (pojistné) pojistné plnění, nastane - li pojistná událost v pojistné smlouvě uvedená. Je rozlišováno pojištění majetku, osob, odpovědnosti a jiné (§ 794 občanského zákoníku). Občanský zákoník v § 788 odst. 1 pojistnou smlouvu upravuje: Pojistnou smlouvou se pojistitel zavazuje poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění, nastane - li nahodilá událost ve smlouvě blíže označená, a fyzická nebo právnická osoba, která s pojistitelem pojistnou smlouvu uzavřela je povinna platit pojistné.

Pojištění obvykle vzniká a trvá na základě dobrovolného ujednání pojistné smlouvy - dobrovolné pojištění. Zvláštní zákon může uložit fyzické nebo právnické osobě povinnost uzavřít pojistnou smlouvu a vymežit pojištění, které má být sjednáno. Takoveto povinné pojištění spočívá především v ochraně proti následkům škod vzniklých při výkonu povolání nebo při činnostech, které mohou být zdrojem zvýšeného rizika (např. povinné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem práv myslivosti, obdobně pojištění lékařů, patentových zástupců, letadel, plavidel, provozovatelů jaderných zařízení). Zvláštní zákon může stanovit, že pojištění vznikne i bez uzavření pojistné smlouvy na základě jiné skutečnosti - zákonné pojištění. Existuje zákonné pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla a zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání. Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla upravuje vyhláška č. 492/1991 Sb.

Ve vztahu ke správnému uplatňování daně z přidané hodnoty je rozhodující:

- postavení osoby pojištěné nebo u odpovědnosti za škodu osoby poškozené, tj. zdali se jedná o plátce nebo neplátce DPH. Osobám neplátců DPH by mělo být vypláceno pojistné plnění oceněné v úrovni včetně DPH. Dále je to jednoznačné určení osoby poškozené. Např. při pojištění automobilu, který je pronajímán leasingovou společností formou finančního leasingu nájemci. Pokud je osobou poškozenou leasingová společnost, plátce DPH, je pojistné plnění stanoveno v úrovni bez DPH, pokud je touto osobou nájemce, neplátce DPH, je pojistné plnění stanoveno v úrovni včetně DPH.
- stanovení výpočtu DPH a tím výše pojistného plnění v pojistných smlouvách a pojistných podmínkách u plátců DPH, kteří krátí nárok na odpočet DPH na vstupu koeficientem podle § 20 zákona č. 588/1992 Sb., o DPH. Vlivem koeficientu neuplatňují tito plátci nárok na

odpočet DPH u přijatých zdanitelných plnění v plné výši. V závislosti na konkrétním znění pojistné smlouvy a stanovených konkrétních podmínkách může být výše pojistného plnění stanovena s ohledem na roční koeficient plátce nebo bez přihlédnutí k tomuto koeficientu.

2. správě pojištění:

Správou pojištění se rozumí soubor pracovních postupů, pomocí kterých se udržuje a aktualizuje stav pojistných smluv. Obsahuje činnosti související s kontrolou uzavřených pojistných smluv, jejich evidencí, evidencí placení pojistného a jeho zúčtováním, různých změn až po zánik pojistné smlouvy.

3. poskytování plnění z pojistných událostí:

Je uspokojování oprávněných nároků vyplývajících z pojištění fyzických nebo právnických osob. Jedná se o poskytnutí pojistného plnění z nahodilých událostí, na které se vztahuje uzavřená pojistná smlouva nebo se kterými zvláštní právní předpis spojuje povinnost pojistitele plnit.

4. zprostředkování pojištění:

Je činnost směřující k uzavření pojistné smlouvy mezi třetí osobou a pojišťovnou. Může ji vykonávat fyzická nebo právnická osoba s bydlištěm nebo sídlem na území ČR pouze pro pojišťovnu, která má povolení dozorčího orgánu (Ministerstva financí ČR) k podnikání v pojišťovnictví. Uzavírat zprostředkovatelské smlouvy směřující k tomu, aby třetí osoby uzavřely s pojišťovnou pojistnou smlouvu může tuzemská i zahraniční pojišťovna pouze na základě povolení uděleného dozorčím orgánem. Má - li být zprostředkovatelská činnost vykonávána pro zahraniční pojišťovnu, potřebuje povolení dozorčího orgánu i zprostředkovatel (pojišťovna).

5. zajišťování, tj. dělení rizik vzniklých v souvislosti s provozováním pojištění:

Zajišťovací činností se rozumí uzavírání smluv, kterými se zajišťovna zavazuje poskytnout pojišťovně ve sjednaném rozsahu plnění, nastane - li událost ve smlouvě blíže označená, a pojišťovna se zavazuje platit zajišťovně ve smlouvě určenou část pojistného z pojišťovnou provozované pojišťovací činnosti, která je předmětem této smlouvy (zajistná smlouva) nebo uzavírání zajistných smluv mezi zajišťovnami, správa zajištění a poskytování plnění ze zajistných smluv. Součástí zajišťovací činnosti je investování prostředků technických rezerv zajišťovny na kapitálovém trhu a činnosti směřující k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků.

6. činnosti sloužící podpoře a rozvoji pojišťovnictví a zajištění splnitelnosti závazků

Jsou velice širokým okruhem činností, které by měly zajišťovat růst prestiže pojišťovnictví jako odvětví ekonomiky a finančně eliminovat možné negativní důsledky dynamického rozvoje lidské společnosti. Jedná se jak o činnosti propagační, vzdělávací, reklamní apod., tak i o činnosti ekonomické směřující k zajištění finančního zdraví a solventnosti pojišťovacích ústavů.

7. činnosti zaměřené na předcházení škodám (zábrana škod):

Jsou činnosti pojišťoven zaměřené na prosazování preventivních opatření směřujících ke snížování rizika a rozsahu škod. Tato činnost je realizována formou poskytování finančních příspěvků a úvěrů na preventivní opatření a zařízení, výchovu a propagační činnost.

b) činnosti zprostředkovatelů při zprostředkování pojištění

jsou činnosti směřující k uzavírání pojistných smluv mezi třetí osobou a pojišťovnou (zprostředkovatelská činnost). Může je vykonávat fyzická nebo právnická osoba s trvalým pobytem nebo sídlem na území ČR pouze pro pojišťovnu, která má povolení dozorčího orgánu. Uzavírat zprostředkovatelské smlouvy směřující k tomu, aby třetí osoby uzavřely s pojišťovnou pojistnou smlouvu, může tuzemská i zahraniční pojišťovna pouze na základě povolení uděleného dozorčím orgánem. Má - li být zprostředkovatelská činnost vykonávána pro zahraniční pojišťovnu, potřebuje povolení dozorčího orgánu i zprostředkovatel.

Osoba, která vykonává zprostředkovatelskou činnost, může být výkonem této činnosti pověřena pojišťovnou - agent, obchodní zástupce nebo třetí osobou, která má uzavřít s pojišťovnou pojistnou smlouvu - makléř. Makléř může současně vykonávat zprostředkovatelskou činnost na základě smlouvy i jménem pojišťovny.

c) penzijní připojištění se státním příspěvkem

je v ČR založeno na systému s definovaným příspěvkem, systém s definovanou dávkou má pouze doplňkový charakter, a to v případě invalidních penzí. Penzijní připojištění vzniká na základě smlouvy mezi účastníkem penzijního připojištění (fyzickou osobou) a penzijním fondem. Součástí smlouvy je penzijní plán, přičemž účastníci se mohou dohodnout na určité změně penzijního plánu. Smlouvou se penzijní fond zavazuje poskytovat účastníku penzijního připojištění dávky a účastník se zavazuje platit příspěvky.

d) zprostředkování penzijního připojištění se státním příspěvkem je obdobné jako u zprostředkování pojištění.

Podle § 8 odst. 3 písm. e) zákona o DPH je místem zdanitelného plnění při poskytování služeb pojišťovnictví místo, kde jsou tyto služby skutečně poskytovány. Při pojištění majetku (movitého, nemovitého) je rozhodující pouze místo, kde dojde k provedení vlastních pojišťovacích činností pojišťovnou (uzavření pojistné smlouvy, úkony k jejímu uzavření směřující apod.) bez ohledu na místo, kde se pojištěný majetek nachází (tuzemsko, zahraničí) a bez ohledu na právní důsledky vyplývající z poskytnuté pojišťovací služby. Tato zásada se vztahuje i na pojištění odpovědnosti za škodu, pojištění osob, jiných druhů pojištění a poskytování dalších pojišťovacích služeb. Na stanovení místa zdanitelného plnění též nemá vliv sídlo (bydliště) pojištěné osoby.

Datum uskutečnění zdanitelného plnění stanovuje § 9 odst. 1 písm. e) zák. o DPH v případech placení jednorázového pojistného (§ 796 obč. zák.) a § 9 odst. 3 zákona o DPH v případech placení běžného pojistného. Toto platí i v případech, u kterých se pojištění vztahuje také na dobu před uzavřením pojistné smlouvy (§ 795 odst. 2 obč. zák.).

V případech, kdy dochází k prodeji věcí, které byly získány pojišťovnou jako náhrada za vyplacené pojistné (např. došlo k nalezení odcizené věci, která byla pojištěna pro případ odcizení, pojišťovnou bylo pojistné vyplaceno a nalezenou věc získala pojišťovna) se jedná o zdanitelné plnění ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) zákona o DPH, u prodeje osobních automobilů s přihlédnutím k § 7 odst. 5 písm. e) tohoto zákona.

Tento pokyn pozbývá platnosti dnem nabytí účinnosti připravované novely zákona o pojišťovnictví.

Ing. Miloslav Hejnák. CSc. v. r.
náměstek ministra financí